

Eduskunnan talousvaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VESILAINSÄÄDÄNNÖN KÄYTTÖOIKEUS- SÄÄNTELYN UUDISTAMISEKSI (HE 262/2016 VP)

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt vastinetta valiokunnalle toimitetuista lausunnoista. Ympäristöministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö ja Infra ry ovat kannattaneet esitystä eivätkä niiden lausunnot anna aiheutta huomautuksiin.

Itä-Suomen aluehallintoviraston lausunnossa esitetyt arviot ehdotettujen säännösten vaikutuksista hankkeiden toteuttamisedellytyksiin vastaavat pitkälti hallituksen esitykseen kirjattuja arvioita. Ympäristönsuojelulain 68 ja 69 §:ä koskevien huomautusten osalta on todettava, että esityksessä lähdetään siitä, että mainitut oikeudet olisivat perustettavissa pääsääntöisesti vesilain 2 luvun 12 ja 13 §:n perusteella. Tilanne, jossa asiassa olisi kyse valtiosääntöoikeudellisesta pakkolunastuksesta ja oikeuden perustaminen edellyttäisi yleisen tarpeen vaatimuksen täyttymistä, lienee poikkeuksellinen. Aluehallintoviraston lausunnossa s. 2 mainittu tilanne, jossa hankkeen luvanvaraisuus todetaan jälkikäteen, on mahdollinen. Tämänkaltainen tilanne, jossa hankkeen luvanvaraisuus ilmenee vasta jälkikäteen, ei ole poikkeuksellinen vesilain sääntelyjärjestelmässä. Asia järjestetään tällöin tyyppillisesti siten, että hankkeesta vastaava hakee lupaa jälkikäteen.

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ilmoituksen käsittelyajan pituutta koskevan huomautuksen osalta on todettava, että käsittelyajan pituuteen ei esityksen lausuntokierroksella ole kiinnitetty huomiota. 30 päivän aikaa on lähtökohtaisesti pidettävä riittävänä asian selvittämistä varten. Järjestelmän toiminnan kannalta on kuitenkin välttämätöntä, että viranomaisella on riittävä aika käytettävissään asian selvittämiseksi. Tähän nähden oikeusministeriö ei pidä poissuljettuna käsittelyajan pidentämistä, ja huomion kiinnittämiseen tähän asiaan talousvaliokunnan lausunnossa saattaa olla

perusteita. Ennen asian ratkaisemista käsittelyajan pidentämisen tarve tulisi kartoittaa myös muista ELY-keskuksista.

Suomen Kuntaliiton lausunnossa kiinnitetään huomiota muiden käyttöoikeuden haltijoiden oikeusaseman turvaamiseen vesilain 2 luvun 5 a §:n mukaisissa tilanteissa. Kuntaliitto esittää, että toimenpiteestä tulisi ilmoittaa alueen lisäksi myös sellaisille toimijoille, joille on aiemmin myönnetty käyttöoikeus alueeseen. Kuntaliiton lausunnossa tunnistettu seikka on sinänsä aiheellinen. Sääntelyä laadittaessa katsottiin kyseessä olevien rakenteiden ja laitteiden olevan sentyyppisiä, ettei niistä aiheutuisi haittaa alueen omistajalle tai muulle alueen käyttöön oikeutetulle taholle. Muiden käyttöön oikeutettujen tahojen intressien turvaaminen on tarkoitus järjestää siten, että johdon sijoittamista koskevassa valtioneuvoston asetuksessa edellyttäisiin hankkeesta vastaavaa selvittämään vaikutusalueella ennestään olevat laitteet ja rakennelmat.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota muiden alueen käyttöön oikeutettujen asemaan myös vesilain 2 luvun 12 §:n mukaisissa käyttöoikeuden perustamistilanteissa. Oikeusministeriö toteaa mainitun lainkohdan mukaisen oikeuden perustamisen tapahtuvan lupamenettelyssä, jossa otetaan huomioon paitsi alueen omistajan, myös käyttöoikeuden haltijoihin kohdistuvat vaikutukset. Vesilain lupaharkintasääntelyn on katsottava turvaavan riittävällä tavalla myös muiden intressitahojen yksityiset edut.

Energiateollisuus ry:n lausunnossa s. 2 mainittua vesistöalituksen luvanvaraisuuden purkamisen laajuutta pohdittiin valmisteluvaiheessa. Tuolloin kuitenkin päädyttiin purkamaan sääntelyä suppeammalta osin useastakin syystä. Vesilain puitteissa ei ole kokemuksia tämänkaltaisen sääntelyn toimivuudesta, minkä vuoksi uudenkaltainen sääntely päätettiin ottaa käyttöön aluksi selkeäpiirteisissä tilanteissa. Vesistön alitustilanteiden lupaharkinta-asetelma on jokialueisiin verrattuna huomattavasti monitahoisempi, johtuen mm. kulkuväylä- ja kalastusintresseistä. Yleiseen käyttöoikeuteen perustuva johdon sijoittaminen vesialueelle saattaisi merkitä jopa useiden kilometrien pituisia käyttöoikeuksia, jotka eivät perustuisi viranomaisen suorittamaan harkintaan. Vaikka johtolinjasta aiheutuva haitta on tyypillisesti vähäinen, ei tämänkaltaisesta käyttöoikeudesta säättämistä tässä vaiheessa pidetty perusteltuna. Lisäksi tulee ottaa huomioon, että laajemmissa vesistöalituksissa luvantarve syntyisi todennäköisesti useammin yleisen luvanvaraisuuskriteerin perusteella.

Siltä osin kuin *Energiateollisuus ry* on lausunnossaan s. 3 huomauttanut 2 luvun 13 §:n 3 momentin harkinnan luonteesta, voidaan todeta harkinnan olevan oikeusharkintaista.

Energiateollisuus ry kiinnittää lausunnossaan useassa kohdin yleisen tarpeen arviointiin, jota on käsitelty hallituksen esityksessä muun muassa sivuilla 29-31 ja 47-48. *Energiateollisuus ry* on kiinnittänyt oikeusministeriön huomiota samaan asiaan myös esityksen valmisteluvaiheessa. Intressivertailun lopputulemaa ei voida ottaa sellaisenaan valtiosääntöoikeudellista pakkolunastusta tarkoittavan oikeuden perustaksi, koska perustuslain 15 §:n 2 momentti sallii omaisuuden pakkolunastamisen yksinomaan yleiseen tarpeeseen. Vesioikeudellisessa intressivertailussa ei oteta muodollisesti kantaa siihen, onko hanke yleisen

tarpeen vaatima vai ei, vaan hankkeesta saatavien hyötyjen määrään verrattuna siitä aiheutuviin haittoihin.

Yleisen tarpeen käsilläolon arviointi lunastus- tai siihen rinnastuvan käyttöoikeuden perustamisharkinnassa on itsenäistä lupaharkintaan nähden. Energiateollisuus ry:n lausunnona kuvattu tilanne, jossa hanketta olisi sinänsä pidettävä hyödyllisenä energiahuollon turvaamisen kannalta, mutta ei suorastaan yleisen tarpeen vaatimana, on sinänsä mahdollinen. Perustuslain vaatimus on ehdoton, mutta toisaalta on muistettava yleisen tarpeen arvioinnin perustuvan niinkään tapauskohtaiseen harkintaan.